

ЗАТВЕРДЖУЮ
Генеральний директор
ТОВ «Видавництво «Світич»
О. О. Андрусич

“2” серпня 2021 р.

Програма підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників для роботи в закладах загальної середньої освіти¹

Назва курсу: Готуємося до викладання нового інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”

Розробники: Видавництво «Світич», Кафтан М. В., Костюк І. А., Козорог О. О., Селіваненко В. В., Цеунов І. А., Стеценко І. Б.

Цільова група: вчителі закладів загальної середньої освіти, які готуються до викладання предметів громадянської та історичної освітніх галузей за новим Державним стандартом базової середньої освіти у 5-6 класах (адаптаційний цикл); директори та заступники директорів ЗЗСО; керівники шкільних команд із впровадження Державного стандарту базової середньої освіти; представники центрів професійного розвитку педагогічних працівників; регіональні координатори впровадження Державного стандарту базової середньої освіти в базовій школі та викладачі системи ІППО; слухачі курсів підвищення кваліфікації; студенти педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти; інші зацікавлені особи.

Обсяг: 15-30 годин / 0,5-1 кредит ЄКТС.

Форма підвищення кваліфікації: дистанційна.

Мета і завдання курсу:

- ознайомити педагогів із особливостями реалізації положень нового Державного стандарту базової середньої освіти, викладанням інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” як такого, що реалізує зміст громадянської та історичної освітніх галузей на засадах Нової української школи;
- формувати уявлення про основні принципи організації діяльності учнів на уроках інтегрованого курсу;
- ознайомити з дієвими прийомами, які допоможуть забезпечити високий рівень розвитку компетентностей учнів, а також мотивації дітей до навчання; пояснити, як реалізувати діяльнісний підхід у викладанні курсу;
- ознайомити з особливостями освітніх вимог Державного стандарту базової середньої освіти для учнів 5-6 класів;

¹ Програму укладено згідно з п. 2 ст. 59 ЗУ «Про освіту» від 5 вересня 2017 року № 38–39 та відповідно до п. 10 постанови КМУ від 21 серпня 2019 року № 800 (зі змінами і доповненнями, внесеними постановою КМУ від 27 грудня 2019 року № 1133) і Типової освітньої програми організації і проведення підвищення кваліфікації педагогічних та науково-педагогічних працівників відповідно до вимог Концепції «Нова українська школа» (наказ МОН від 15 січня 2018 року № 36).

- надати інструменти формування наскрізних вмінь, здійснення компетентнісного навчання та формувального оцінювання у ході вивчення інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”;
- продемонструвати навчальну привабливість підручника для учнів та методичних рекомендацій для вчителя за модельною навчальною програмою “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти. 5-6 класи (інтегрований курс)” для закладів загальної середньої освіти (автори: Кафтан М. В., Козорог О. Г., Костюк І. А., Мудрий М. М., Селіваненко В. В.);
- підвищити професійну компетентність вчителя для ефективної роботи з дітьми за новим інтегрованим курсом “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”.

Напрямок: забезпечення й підтримка навчання, виховання та розвитку учнів в освітньому середовищі; розвиток професійних компетентностей педагогічних працівників в умовах сьогодення: розуміння основних механізмів реалізації компетентнісної парадигми навчання, зокрема шляхом інтеграції різних фахових методик і технологій.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

- **професійно-педагогічна компетентність** — обізнаність із новітніми науково обґрунтованими відомостями з педагогіки, психології щодо сприяння цілісному індивідуально-особистісному становленню дітей молодшого підліткового віку; здатність до продуктивної професійної діяльності на основі розвиненої педагогічної рефлексії;
- **мовно-комунікативна компетентність** — володіння системними знаннями про норми і типи педагогічного спілкування, вміння їх застосовувати; розвиненість культури професійного спілкування; здатність досягати педагогічних результатів засобами продуктивної комунікативної взаємодії;
- **психологічно-фасилітативна компетентність** — усвідомлення ціннісної значущості фізичного, психічного і морального здоров'я дитини; здатність сприяти творчому становленню школярів 10-11 років та їхній індивідуалізації;
- **організаційна компетентність** — здатність до організації процесу навчання, виховання та розвитку учнів; здатність до організації різних форм навчальної і пізнавальної діяльності учнів;
- **оцінювально-аналітична компетентність** — здатність до здійснення оцінювання результатів навчання учнів; вміння аналізувати результати навчання учнів; здатність до забезпечення самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів;
- **інноваційна компетентність** — здатність використовувати інновації в освітньому процесі; здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

Очікувані результати навчання

Учитель / учителька:

- розуміє концепцію нового Державного стандарту базової середньої освіти та знає його відмінність від попередніх нормативних документів для базової середньої освіти, зокрема для освітньої галузі “Громадянська та історична освіта”;
- знає особливості модельної навчальної програми “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти. 5-6 класи (інтегрований курс)” для закладів загальної середньої освіти (автори: Кафтан М. В., Козорог О. Г., Костюк І. А., Мудрий М. М., Селіваненко В. В.), її структуру та змістову наповненість, знає як втілити її на практиці;

- визначає особливості навчальних матеріалів для учнів та вчителів згідно з модельною навчальною програмою “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти. 5-6 класи (інтегрований курс)”, відповідність віковим особливостям учнів 5-6 класів, вміє ефективно ними користуватися на уроках;
- знає як реалізувати у роботі з дітьми діяльнісний та компетентнісний підходи, дотриматися балансу текстового та візуального навчального матеріалу;
- пояснює переваги та особливості використання у педагогічному процесі навчального комплекту: підручника для учнів 5 класу, сучасних медіаматеріалів та методичних матеріалів для вчителя;
- наводить приклади реалізації ціннісного компонента в навчальних матеріалах для учня та вчителя, виявляє їх пізнавальний потенціал;
- знає як ефективно використати на уроках групові та індивідуальні форми роботи з дітьми;
- визначає переваги інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” для формування цілісної картини світу.

Документ, що видається за результатами підвищення кваліфікації: свідоцтво про підвищення кваліфікації.

ЗМІСТ ПРОГРАМИ КУРСУ

Форма роботи	Зміст
МОДУЛЬ 1. Формування наскрізних умінь у курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” у 5 класі НУШ. Викладачі: Марина Кафтан, Ірина Костюк. Обсяг (кількість годин): 3 (лекція — 2, практичне заняття — 1).	• Ознайомлення з програмою курсу (презентація, короткий коментар). • Курс “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” та його відповідність основним положенням та концепції Державного стандарту базової середньої освіти (ДСБСО). • Змістове наповнення інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”, особливості його структури та педагогічних підходів у реалізації адаптаційного циклу базової середньої освіти. • Суть інтегрованого підходу в громадянській та історичній освітніх галузях, авторський варіант інтегрування курсів історії України, всесвітньої історії та громадянської освіти. • Забезпечення реалізації наскрізних умінь у матеріалах курсу. • Діяльнісний підхід як основа методичного наповнення комплексу підручника для учнів та методичного посібника для вчителя. • Можливості використання підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” для формування вміння учнів читати з розумінням, розвитку критичного та системного мислення, а також інших наскрізних умінь учнів 5 класу згідно вимог ДСБСО. • Реалізація принципів наступності та віковідповідності у змісті та методичному апараті підручника.

Форма роботи	Зміст
МОДУЛЬ 2. Хронологічна та просторова компетентності в курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. Викладачі: Ірина Костюк, Ігор Цеунов. Обсяг (кількість годин): 3 (лекція — 1, практичне заняття — 2).	• Ознайомлення з програмою модуля (презентація, короткий коментар). • Формування хронологічної компетентності в умовах нелінійного викладу історичного матеріалу. • Можливості підручника у формуванні геопросторової компетентності учнів і учениць: баланс змісту та методичного супроводу. • Навчальні матеріали підручника для розвитку хронологічної та геопросторової компетентностей. • Демонстрація реального уроку із застосуванням підручника та інтерактивних методів навчання. • Застосування медіаматеріалів — онлайн-вправ, роздруків, карток, відео, презентацій — для формування хронологічної та геопросторової компетентності.
МОДУЛЬ 3. Національно-патріотичне виховання в курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. Викладачі: Олександра Козорог, Володимир Селіваненко. Обсяг (кількість годин): 3 (лекція — 1, практичне заняття — 2).	• Ознайомлення з програмою модуля (презентація, короткий коментар). • Громадянська компетентність як основа патріотичного виховання молодших підлітків. • Особливості змістового наповнення громадянознавчого компонента в програмі та матеріалах підручника. • Діяльнісний підхід, баланс історичного та громадянознавчого компонентів модельної програми та навчальних матеріалів, пропонованих видів навчальної діяльності та змістового наповнення підручника. • Ціннісна складова модельної програми та навчальних матеріалів. • Демонстрація реального уроку із застосуванням підручника та інтерактивних методів навчання.
МОДУЛЬ 4. Формувальне та підсумкове оцінювання в курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. Викладачі: Марина Кафтан, Ірина Костюк. Обсяг (кількість годин): 3 (лекція — 2, практичне заняття — 1).	• Ознайомлення з програмою модуля (презентація, короткий коментар). • Формувальне оцінювання та його актуальність у основних положеннях та концепції ДСБСО. • Інструменти формувального та підсумкового оцінювання, баланс в їхньому використанні. • Реалізація формувального оцінювання через змістове наповнення підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” і методичне забезпечення для вчителя. • Підсумково-узагальнювальні уроки, їхні мета, зміст і особливості проведення. • Виклики застосування формувального та підсумкового оцінювання при переході від початкової до базової школи. • Демонстрація прикладів діагностичних і підсумкових робіт, їх аналізування з учнями.

Форма роботи	Зміст
МОДУЛЬ 5. Методичні прийоми і форми роботи в курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. Викладачі: Марина Кафтан, Ірина Костюк. Обсяг (кількість годин): 3 (лекція — 1, практичне заняття — 2).	• Ознайомлення з програмою модуля (презентація, короткий коментар). • Групова та індивідуальна робота з візуальними та іншими джерелами. • Форми роботи з громадянськими темами. • Форми роботи на уроці, що дозволяють уникнути ретравматизації учнів, які мали досвід перебування в зоні бойових дій, окупації тощо. • Завершальне слово авторів модельної навчальної програми та підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”.
Додаткові модулі для вчителів пілотних класів	
Модуль А. Новий інтегрований курс “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”: освітні завдання та шляхи їх реалізації. Викладачі: Марина Кафтан, Олександра Козорог, Ірина Костюк, Володимир Селіваненко, Ігор Цеунов. Обсяг (кількість годин): 2 (лекція — 1, практичне заняття — 1).	• Ознайомлення з програмою курсу (презентація, короткий коментар). • Оновлення змісту курсів історія України, всесвітня історія та громадянська освіта: причини, необхідність та сутність змін. • Мета та завдання інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. • Загальні очікувані результати освітньої галузі “Громадянська та історична освіта”. • Змістові лінії освітньої галузі “Громадянська та історична освіта” та їх реалізація в інтегрованому курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. • Варіативність курсу та академічна свобода вчителя. • Структура модельної навчальної програми “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти. 5-6 класи (інтегрований курс)” для закладів загальної середньої освіти (автори: Кафтан М. В., Козорог О. Г., Костюк І. А., Мудрий М. М., Селіваненко В. В.). • Особливості втілення модельної навчальної програми інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. • Створення навчальної програми на основі модельної.
Модуль В. Пілотування курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” у 5 класі: навчально-методичне забезпечення. Викладачі: Марина Кафтан, Олександра Козорог, Ірина Костюк, Володимир Селіваненко, Ігор Цеунов. Обсяг (кількість годин): 2 (лекція — 1, практичне заняття — 1).	• Ознайомлення з програмою модуля (презентація, короткий коментар). • Підтримка пілотних класів, що обрали модельну навчальну програму “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти. 5-6 класи (інтегрований курс)” для закладів загальної середньої освіти (автори: Кафтан М. В., Козорог О. Г., Костюк І. А., Мудрий М. М., Селіваненко В. В.). • Інформаційно-методична підтримка пілотних класів на сайті SvitDovkola.org. • Орієнтовне календарно-тематичне планування інтегрованого курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”, 5 клас. • Структура та зміст навчальних посібників інтегрованого

Форма роботи	Зміст
	курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” для пілотних класів. - Особливості роботи з навчальними посібниками курсу на уроках. - Забезпечення пілотних класів додатковими матеріалами.
Модуль С. Інтегрований курс “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” у 5 класі: викладання громадянської освіти. Викладачі: Марина Кафтан, Олександра Козорог, Ірина Костюк, Володимир Селіваненко, Ігор Цеунов. Обсяг (кількість годин): 2 (лекція — 1, практичне заняття — 1).	- Ознайомлення з програмою курсу (презентація, короткий коментар). - Особливості викладання громадянської освіти в 5 класі. - Мета та завдання громадянської та історичної освітніх галузей. - Модель компетентностей для освіти для демократичного громадянства / освіти з прав людини. - Забезпечення наступності між початковою та середньою освітою: як підняти рівень компетентності на новий щабель. - Приклади завдань і навчальних матеріалів для пілотних класів та їх обговорення з учнями.
Модуль D. Пілотування курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти” у 5 класі: розв’язання проблемних питань. Викладачі: Марина Кафтан, Олександра Козорог, Ірина Костюк, Володимир Селіваненко, Ігор Цеунов. Обсяг (кількість годин): 2 (лекція — 1, практичне заняття — 1).	- Ознайомлення з програмою курсу (презентація, короткий коментар). - Особливості роботи з п’ятикласниками на уроках курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. - Реалізація діяльнісного підходу на уроках курсу. - Зв’язок між темами курсу “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”: мікроповторення та їх необхідність. - Навчальна програма курсів на різну кількість годин. - Запитання авторам програми — відповіді на них.
Модуль Е. Особливості проведення діагностувальних робіт у курсі “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”. Викладачі: Марина Кафтан, Олександра Козорог, Ірина Костюк, Володимир Селіваненко, Ігор Цеунов. Обсяг (кількість годин): 2 (лекція — 2, практичне заняття — 1).	- Ознайомлення з програмою модуля (презентація, короткий коментар). - Особливості проведення діагностувальних підсумкових робіт та їх аналізування з учнями. - Оцінювання діагностувальних робіт та зміни траєкторії навчання за їх підсумками. - Запитання авторам програми — відповіді на них. - Обмін досвідом роботи за навчальними матеріалами від видавництва “Світич” з колегами.

Форма роботи	Зміст
Підсумкова робота Обсяг (кількість годин): 5 (творча робота — 3, підсумковий контроль — 2).	• Виконання практичної роботи. • Проходження контрольного тестування.
Усього: 15-30 годин / 0,5-1 кредит ЄКТС	

Інформація про авторів програми

Марина Кафтан — експертка з питань змісту освіти Команди підтримки реформ НУШ; співавторка Державного стандарту базової середньої освіти та модельної навчальної програми “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”; магістр історії, медіатренерка, голова ГО “Центр розвитку медіаосвіти «Медіана»”; співавторка підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”.

Олександра Козорог — експертка з освіти в галузі прав людини ОБСЄ в Україні; співавторка Держстандарту базової середньої освіти, модельної навчальної програми “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”; координаторка освітніх проєктів Української Гельсінської спілки з прав людини; вчитель-методист вищої кваліфікаційної категорії; співавторка підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”.

Ірина Костюк — амбасадор європейської асоціації історичної освіти EuroClio; співавторка Держстандарту базової середньої освіти, модельної навчальної програми “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”; методист кабінету координації впровадження НУШ Львівського ІППО; співавторка підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”; учитель історії.

Володимир Селіваненко — кандидат юридичних наук; співавтор Держстандарту базової середньої освіти, модельної навчальної програми “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”; координатор освітніх програм Amnesty International в Україні; співавтор підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”.

Ігор Цеунов — кандидат історичних наук; співавтор підручника “Україна і світ. Вступ до історії та громадянської освіти”; вчитель історії.

Ірина Стеценко — співавторка програм “STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт”, “Стежинки у Всесвіт”, авторка технології «Логіки світу», наукова співробітниця МННЦ ІТтаС НАН та МОН України, науковець-практик.